

กรณีศึกษาศักยภาพการส่งเสริมของป่าเขตร้อน
ป่าบ้านสะมะแก อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
โครงการส่งเสริมของป่าเขตร้อนในประเทศไทย

PPD 4/98 Rev. 1(I) :

Promotion of Tropical Non-Wood Forest Products (NWFPs) in Thailand

โดย

นายयरยง กางการ
นางสาวพรณี เด่นรุ่งเรือง
กลุ่มพัฒนาของป่า ส่วนวิจัยและพัฒนาผลิตผลป่าไม้
สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้

สนับสนุนโดยองค์การไม้เขตร้อนระหว่างประเทศ (ITTO)

พ.ศ. 2542

บทคัดย่อ

ป่าชุมชนบ้านละมะแก อยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านองคิต และบ้านปลายนาสวน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี มีราษฎรในพื้นที่รอบป่าและพื้นที่ใกล้เคียงจำนวน 8 หมู่บ้านได้อาศัยใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ป่าชุมชนบ้านละมะแกมีอยู่ 2 ส่วน คือส่วนที่ได้รับการกำหนดขอบเขตและร่วมกันจัดตั้งให้เป็นป่าชุมชนแล้ว ส่วนนี้มีเนื้อที่ประมาณ 3,350 ไร่ มีลักษณะเป็นป่าเต็งรัง และส่วนที่อยู่บนหลังเขาทางด้านตะวันออกเหนือหมู่บ้าน ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 10,000 ไร่ ส่วนนี้มีลักษณะเป็นป่าดิบแล้ง ราษฎรในชุมชนใกล้เคียงป่าได้พึ่งพาและใช้ประโยชน์จากป่าแห่งนี้ในหลาย ๆ ด้าน เช่นเป็นแหล่งเก็บหาอาหาร สมุนไพร ไม้ฟืน และของป่าอื่น ๆ อีกหลายชนิด ทั้งยังเป็นแหล่งต้นน้ำที่ราษฎรได้ใช้ในการอุปโภคบริโภคอีกด้วย

ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกป่าบ้านละมะแกเพื่อเป็นตัวแทนของพื้นที่ป่า ทางด้านตะวันตกของประเทศไทย ในการศึกษาศักยภาพการส่งเสริมของป่าเขตร้อน โดยศึกษาจากกลุ่มประชากร 2 หมู่บ้าน คือ บ้านองคิต หมู่ 4 และบ้านปลายนาสวน หมู่ 1 ต.นาสวน อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 152 ครัวเรือน

วิธีการศึกษาใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์โดยมีแนวคำถาม และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม รวมทั้งการประเมินสถานะชนบทแบบเร่งด่วน(RRA) อีกทั้งมีการวางแผนตรวจสอบของป่าและการเดินสำรวจของป่าในพื้นที่จริง ซึ่งพบว่า ในปัจจุบันป่าบ้านละมะแกให้ผลผลิตของป่าแก่ชุมชนเป็นจำนวนถึง 170 ชนิด ของป่าประเภทต่างๆ ที่ราษฎรมีการเก็บหาและใช้ประโยชน์ในรอบปี มีดังนี้ จำพวกชันยางจำนวน 793 กิโลกรัม มูลค่า 24,721 บาท จำพวกเปลือกไม้จำนวน 19,632 กิโลกรัม มูลค่า 64,266 บาท จำพวกพืชอาหารป่าจำนวน 60,015 กิโลกรัม มูลค่า 1,112,350 บาท จำพวกสมุนไพรและเครื่องเทศจำนวน 17,338 กิโลกรัม มูลค่า 1,468,768 บาท จำพวกไม้และหวาย 13,092 กิโลกรัม มูลค่า 76,378 บาท จำพวกแมลงจำนวน 5,5520 กิโลกรัม มูลค่า 516,830 บาท และอื่นๆ อีกคิดเป็นมูลค่า 34,904 บาท ทั้งนี้เมื่อใช้ดัชนีตัวชี้วัดทำการคัดเลือกของป่าที่มีศักยภาพในการพัฒนา ผลปรากฏว่าของป่าที่มีศักยภาพเชิงเศรษฐกิจที่น่าจะสามารถพัฒนาให้เป็นที่แพร่หลายได้ มีอยู่ 6 ชนิด ได้แก่ กระวาน ไม้ไผ่และหน่อไม้ ผักหวาน อบเชย เห็ด และใบพลวง ตามลำดับ.